
Kyrkomötet

Tillsyns- och uppdragsutskottets betänkande 2022:11

Sänkt valbarhetsålder till församlingsråd

Sammanfattning

I detta betänkande behandlas motion 2022:72 som föreslår sänkt ålder för valbarhet till församlingsråd. Utskottet anser att det finns flera skäl till att initiativ tas till att möjliggöra för unga, engagerade personer att aktivt få delta även i beslutande organ. En utredning av konsekvenserna av att sänka valbarheten för församlingsråd till 16 år kan öppna upp för en kyrka som än mer tar ungas engagemang på allvar. Komplikationer som kan följa av en sänkning av valbarhetsåldern för uppdrag i församlingsråd är sådant som en utredning får utreda närmare och söka lösningar på.

Utskottet föreslår att motionen bifalls.

Utskottets förslag till kyrkomötesbeslut

Kyrkomötet beslutar att bifalla motion 2022:72.

Motionens förslag

Motion 2022:72 av Klas Corbelius och Jesper Eneroth, Sänkt valbarhetsålder till församlingsråd

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att utreda konsekvenserna av att sänka åldern för valbarhet för församlingsråd till 16 år och återkomma till kyrkomötet med förslag till ändringar i kyrkoordningen.

Bakgrund

Bestämmelserna om valbarhet till uppdrag som förtroendevald i Svenska kyrkan finns i 33 kap. 4 § kyrkoordningen. Där sägs att valbar till uppdrag som förtroendevald i Svenska kyrkan är den som tillhör Svenska kyrkan, är döpt och fyller 18 år senast på dagen för valet. Härtill gäller att man ska vara kyrkobokförd i församlingen, om det gäller val till församling, en församling som ingår i pastoratet om det gäller val till pastoratet samt en församling inom stiftet om det gäller val till stiftet. Vidare görs en hänvisning till 38 kap. 19 a § vilken innehåller en reglering om att valbarheten vid val till kyrkomötet är inskränkt till valkretsen samt en hänvisning till 39 kap. 20 § som innehåller bestämmelser om det indirekta valet av de ledamöter och ersättare i kyrkomötet som, enligt 11 kap. 2 §, väljs av utlandsförsamlingarna. I paragrafen erinras också om bestämmelserna om valbarhetshinder i 33 kap. 5–9 §§.

Redan vid 1984 års kyrkomöte föreslogs i en motion att kyrkomötet skulle uppdra till Svenska kyrkans centralstyrelse att utreda frågan om rösträtts- och valbarhetsålder vid de kyrkliga valen (vid denna tid gällde en 18-årsgräns för såväl rösträtt som

valbarhet). Motionen resulterade i den av Centralstyrelsen tillsatta Delaktighetsutredningen. Denna utredning tog fram olika modeller för delaktighet i församlingens styrelse men lade inte fram några förslag gällande rösträtts- eller valbarhetsålder.

Vid kyrkoordningens tillkomst föreslogs i utredningsbetänkandet *Val, indelning, kyrkobokföring, arkiv* (SKU 1998:4) att rösträttsåldern vid kyrkliga val skulle vara 16 i stället för 18 år vilket senare också blev kyrkomötets beslut. Däremot föreslogs ingen sänkning av valbarhetsåldern.

Utredningen anförde:

Vi har inledningsvis undersökt de rättsliga förutsättningarna för en sänkning av nuvarande åldersgräns för rösträtt och valbarhet vid kyrkliga val, vilken ju är densamma som myndighetsåldern, 18 år. Vi har därvid kommit till slutsatsen att särskilt som beslutanderätten för kyrkliga organ även fortsättningsvis kommer att i viss utsträckning innefatta myndighetsutövning är en lägre valbarhetsålder inte möjlig. (SKU 1998:4, sid. 81)

Kyrkomötet 2015 avslog en motion som bland annat föreslog att valbarhetsåldern sänks till 16 år vid val till Svenska kyrkans beslutande organ. Organisationsutskottet (O 2015:9) hänvisade till att det vid införandet av kyrkoordningen övervägdes om det var möjligt att sänka valbarhetsåldern till 16 år och att man då menade att församlingarna även efter år 2000 kommer ha vissa myndighetsuppgifter. Utskottet framhöll att eftersom församlingarna fortfarande utför myndighetsuppgifter och förutsättningarna inte heller på annat sätt förändrats sedan 2000 var det inte möjligt att sänka valbarhetsåldern under 18 år.

Församlingsrådet är styrelse i en församling som ingår i ett pastorat (2 kap. 8 § kyrkoordningen). Församlingsrådet ska fullgöra de uppgifter som anges i kyrkoordningen och i församlingsinstruktionen samt de övriga uppgifter som kyrkorådet beslutar (4 kap. 21 § kyrkoordningen).

De uppgifter som anges i kyrkoordningen är i stor utsträckning sådant som hör hemma inom gudstjänstlivet. Det återfinns på ett tjugotal ställen i kyrkoordningen sådana uppgifter. Exempel är beslut om vilka former av huvudgudstjänst utöver högmässa som ska användas i församlingen (17 kap. 6 §), beslut om upplåtelse av kyrkan (41 kap. 3 a §), yttranderätt vid lokala beslut om församlingsindelningen (37 kap. 7 §) och val av kyrkvärdar (4 kap. 19 §).

I församlingsinstruktionen ska det enligt 57 kap. 5 § redovisas hur ansvaret för församlingens grundläggande uppgift är fördelat mellan församlingarna och pastoratet. Utifrån denna ansvarsfördelning har församlingsrådet sedan ansvar för vissa uppgifter inom den grundläggande uppgiften.

Vilka uppgifter kyrkorådet i övrigt tilldelar ett församlingsråd är inte reglerat i kyrkoordningen. Kyrkorådets delegation till församlingsråd i ett pastorat påverkas bland annat av pastoratets och församlingarnas storlek. En sådan delegation kan innehålla befogenheter både i ekonomiska frågor och för arbetsgivarfrågor.

Till detta ska läggas att församlingsråd kan vara styrelse för förvaltning av donationer. Vilka uppgifter som åligger en sådan styrelse framgår av stiftelselagen (SFS 1994:1220).

Myndighetsutövning är vanligtvis uppgifter som myndigheter utför (framför allt statliga myndigheter, regioner och kommuner). Även andra organisationer kan med stöd i lag få utföra myndighetsliknande uppgifter. För Svenska kyrkans del gäller detta bland annat inom begravningsverksamheten (föreskrifter om ansvar finns i begravningslagen, SFS 1990:1144) och uppgifter som följer kulturmiljölagen (SFS 1988:950).

Utskottets förslag: Kyrkomötet beslutar att bifalla motion 2022:72.

Utskottet anser det vara av stor betydelse för Svenska kyrkans trovärdighet att det tas initiativ till att möjliggöra för unga, engagerade personer att aktivt få delta även i beslutande organ. Det finns idag många goda exempel på sammanhang där unga på ett seriöst och moget sätt tar ansvar inom Svenska kyrkan. En utredning av konsekvenserna av att sänka valbarheten för uppdrag i församlingsråd till 16 år kan öppna upp för en kyrka som än mer tar ungas engagemang på allvar. Detta kan också vara avgörande för att behålla ungas engagemang i mer vuxen ålder. Utskottet inser samtidigt att det kan finnas komplikationer med att personer som inte har uppnått myndighetsåldern sitter i beslutande organ som har ansvar gällande till exempel församlingars ekonomi och i arbetsgivarfrågor. Sådana komplikationer ser utskottet är något som en utredning får behandla och söka lösningar på. Mot denna bakgrund föreslår utskottet att motionen bifalls.

Uppsala den 6 oktober 2022

På tillsyns- och uppdragsutskottets vägnar

Daniel Larson, ordförande

Fredrik Selander, sekreterare

Beslutande: Daniel Larson, ordförande, Camilla Persson, Roine Olsson, Birgitta Eliasson, Kicki Halldin, Emma Hedlundh, Stefan Linderås, Mattias Rosenquist, Margareta Andersson, Margareta Nisser-Larsson, Ronnie Nilsson, Britt Björneke, Eric Muhl, Bo Herou och Jonas Noréus.

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Markus Svensson, Helen Coughlin-Sjögren, Johannes Fransson, Sofija Pedersen Videke, Veronica Pålsson, Benny Ahremark Persson, Stig-Göran Fransson, Jimmy Dahllöf, Leif Gustavsson, Linda Sjöo och Maja Bengtsson.

Biskoparna Johan Tyrberg och Susanne Rappmann har deltagit i utskottets överläggningar.